

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการศึกษาที่มีรากฐานมาจากระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย ซึ่งทำการศึกษาทั้งในด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การรณรงค์ทางการเมืองในด้านต่างๆ รวมทั้งการประท้วง ในการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองครั้งนี้ ให้ความสนใจศึกษาในเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการประท้วงว่ามีปัจจัยอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้การประท้วงสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องยาวนาน

การศึกษาในครั้งนี้จะอาศัยผลการวิจัยในประเทศไทย และ ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคนี้เป็นเครื่องมือในการวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการประท้วง เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ในเรื่องนี้อย่างเป็นระบบด้วยการสร้างเป็นตัวแบบ (model) และทำการทดสอบตัวแบบนั้นด้วย เทคนิคด้านการวิจัยที่เรียกว่า Path Analysis หรือในภาษาไทยมีคำเรียกหลายอย่าง ซึ่งจะได้กล่าวถึงในรายละเอียดต่อไปเช่นเดียวกัน ทั้งนี้โดยหวังว่าการศึกษานี้จะเป็นการเริ่มต้นสำหรับการนำเทคนิคทางสถิติเช่นนี้มาใช้ในการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมือง และ เป็นการนำตัวแปรในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ได้มีการศึกษาไว้แล้วทั้งในและต่างประเทศในระดับ จุลภาค (micro level) มาทำการทดสอบตัวแบบ ในระดับมหภาค (macro level) เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งในการนำไปสู่การสร้างทฤษฎีทั่วไปในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนไทย อย่างน้อยก็ในช่วงระยะเวลาหนึ่งในอนาคต

การมีส่วนร่วมทางการเมือง ในทางทฤษฎีนั้นอาจมีผู้ให้คำจำกัดความว่าเป็นการกระทำต่างๆ ของพลเมืองหรือบุคคล ที่จะหาทางมีอิทธิพลเหนือหรือสนับสนุนรัฐบาล และการเมือง ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงไม่เพียงแต่เป็นบทบาทที่แข็งขันของประชาชน ในการชักจูงหรือพยายามให้มีอิทธิพลต่อผลที่จะได้ออกมาจากการเมืองเท่านั้น หากยังรวมถึงกิจกรรมประเพณีพิธีการ (ceremonial) และสนับสนุน (support) ด้วย

การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นมีการศึกษาอยู่มากมายด้วยกัน ในช่วงแรกของการวิจัยนี้จะได้นำผลการศึกษาในประเทศตะวันตกมาเสนอให้ทราบพอเป็นสังเขปก่อนแล้วจึงจะนำการวิจัยในประเทศไทยมาเสนอต่อไป

ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner)¹ อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้อย่างกระชับที่สุดว่าหมายถึง การปฏิบัติการโดยสมัครใจใดๆ ที่ ไม่ว่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ก็ตาม มีการจัดองค์การหรือไม่ก็ตาม จะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราว หรือต่อเนื่องก็ตาม และจะใช้วิธีที่ถูกต้อง โดยได้รับการยอมรับตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม โดยที่ การกระทำนั้น มุ่งที่จะมีอิทธิพลเหนือ การคัดเลือกนโยบายสาธารณะ การบริหารนโยบายสาธารณะ และการเลือกผู้นำทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นระดับชาติ หรือระดับท้องถิ่นก็ตาม

จากคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้น ผู้ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง จึงอาจเข้ามาในรูปขององค์การได้แก่สถาบันต่างๆ ในชุมชน หรือจะเป็นปัจเจกชนก็ได้ ในขณะที่สถาบันในชุมชนสามารถปฏิบัติการเสมือนเป็นตัวกลางระหว่างพลเมืองและรัฐบาล บุคคล

---

¹Myron Weiner , "Political Participation: Crisis of the Political Process," in Leonard Binder, et al., Crisis and Sequences in Political Development (Princeton, N.J. : Princeton University Press, 1971), p. 165.

ธรรมดาที่อาจสร้างปัจจัยนำเข้า (input) ได้แก่ จุดหมาย พุดคุยเป็นการส่วนตัว การลงคะแนนเสียง และอื่นๆ โดยพุ่งเป้าไปที่ ผู้มีอำนาจวินิจฉัยสั่งการและ เขาเองก็ยังสามารถเสนอความต้องการ ผ่านโครงสร้างทางชุมชนอันได้แก่ การทำงานให้พรรคการเมือง การเข้าร่วมกับชุมชน หรือกลุ่มผลประโยชน์พิเศษ หรือเขียนจดหมายไปยังบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ สถาบันที่เป็นสื่อกลางนี้ จะรวบรวมและเปิดเผยหรือเผยแพร่ผลประโยชน์ ของมวลชนให้ปรากฏ ทั้งยังคงรับแรงกระตุ้นจากปัจเจกบุคคลไปพร้อมๆ กันด้วย

ในการศึกษาเชิงสำรวจการมีส่วนร่วมทางการเมืองในปัจจุบัน จะจำกัดอยู่กับการกระทำทางการเมืองเพียงบางอย่าง เช่น การไป หรือ ไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งหรือพฤติกรรมบางอย่าง เช่น เข้าฟังการประชุมทางการเมือง หรือ การรณรงค์ทางการเมือง การทำงานให้พรรคการเมือง การบริจาค เงิน และการสมัครรับเลือกตั้ง เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม เราอาจแบ่งประเภทการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกได้ง่ายๆ เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้วยการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองอื่นๆ ซึ่งเรียกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการเดินขบวนประท้วง ซึ่งรวมถึงการใช้ความรุนแรง ที่เรียกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองนอกระบบ

นอกจากการแบ่งประเภทการมีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งในและนอกระบบแล้ว เรายังสามารถจัดระดับความเข้มข้น ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง (participation intensity) ได้โดยพิจารณาจาก ลักษณะของผู้มีส่วนร่วมทางการเมือง ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างในสังคมอเมริกัน ที่แบ่งผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองออกได้เป็น 3 ระดับซึ่งได้แก่

1. ผู้เฉื่อยชา (apathetics) ได้แก่บุคคลซึ่งถอนตัวจากกระบวนการทางการเมือง (ประมาณ 1 ใน 3 ของพลเมือง)
2. ผู้ชม (spectators) ได้แก่บุคคลซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การเมืองอย่างจำกัด (ประมาณ ร้อยละ 60 ของพลเมือง)

3. ผู้ต่อสู้ทางการเมือง (gladiators) ได้แก่บุคคล ที่มีความเข้มแข็งกระด้างหรือร้อน (ประมาณ ร้อยละ 5-7 ของพลเมือง)

นอกจากการแบ่งประเภท และ ความเข้มข้นในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตามที่กล่าวมาแล้วนั้น เรายังสามารถแบ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็นวิธีการต่างๆของการมีส่วนร่วมอันได้แก่ แนวทางที่ประชาชน กลุ่มบุคคล หรือ สถาบันในชุมชน จะมีกิจกรรม (activities) ใดๆ ให้ปรากฏออกมาได้อีกด้วย ซึ่งเรียกว่าวิธีการมีส่วนร่วมทางการเมือง (mode of political participation) ทั้งนี้อาจสรุปว่าผู้มีส่วนร่วมทางการเมือง อาจแบ่งออกได้เป็น 6 ประเภทดังนี้²

1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Voting)

การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้นพบว่า เป็นการที่พลเมืองแสดงความมั่นใจในความภาคี ต่อระบบมากกว่า การเรียกร้องสิ่งใดจากระบบ ผู้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจากการศึกษาในหลายประเทศ รวมทั้งในสหรัฐอเมริกาด้วยนั้น ยากที่จะเชื่อว่าตนเองจะสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่มีผลทางการเมือง ทั้งมีแนวโน้มว่าบุคคลไปลงคะแนนเสียงด้วยสำนึกของการเป็นพลเมืองดี สำนึกของการทำตามปทัสถานของสังคม และเป็นวิถีชีวิตอย่างหนึ่งที่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในฐานะพลเมืองดี การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจึงต้องการข่าวสาร และ แรงจูงใจต่างๆ น้อยกว่ากิจกรรมทางการเมืองอื่นๆ

---

²Lester W. Milbrath and M.L. Goel , Political Participation, 2nd. ed. (Chicago : Rand McNally College Publishing Company , 1977), pp.12-17.

2. ผู้ทำงานให้พรรคและผู้สมัครรับเลือกตั้ง (Party and Campaign Workers)

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำงานให้พรรคและผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้แก่ การชักชวน ให้ผู้อื่นลงคะแนนให้ ช่วยเหลือพรรคหรือผู้สมัครในการให้ได้มาซึ่งคะแนนเสียงเลือกตั้ง หรือความนิยม เข้าร่วมการประชุมทางการเมือง ระดมหาเงินสนับสนุนกิจกรรมของพรรคการเมือง และ ผู้สมัคร เป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือปรับปรุงชุมชนของตน ฯลฯ กลุ่มที่ทำกิจกรรมเช่นนี้ ปกติมีน้อย ประมาณร้อยละ 15 ของประชากร (กรณีศึกษาของสหรัฐอเมริกา) ทั้งหมด เทียบเคียงได้กับ ผู้ต่อสู้ทางการเมือง (gladiators) ในการชิงชัยทางการเมือง หากมองในแง่ของความเข้มข้นในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

3. นักกิจกรรมของชุมชน (Community Activists)

นักกิจกรรมของชุมชนมักจะเป็นกลุ่มที่เข้าไปจัดการเกี่ยวกับ ปัญหาของสังคม หรือทำงานกับกลุ่มที่จัดการปัญหาสังคม เป็นสมาชิกที่แข็งขันขององค์การที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นสาธารณะ ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ราชการเกี่ยวกับปัญหาสังคม ซึ่งงานส่วนใหญ่ของกลุ่มนี้จะคล้ายกับบทบาทของพรรคการเมือง แต่มีความแตกต่างอยู่ประการหนึ่งคือ กลุ่มนี้จะมีความเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง และการรณรงค์ทางการเมืองน้อยกว่ามาก นักกิจกรรมดังกล่าวนี้ มีประมาณร้อยละ 20 ของพลเมือง (กรณีศึกษาในสหรัฐอเมริกา)

4. ผู้ติดต่อราชการ (Contacting Officials)

การติดต่อราชการนี้มีลักษณะเฉพาะเนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลโดยตรง เช่นการ เสียภาษี การสร้างถนน ฯลฯ มีเพียงร้อยละ 4 ของพลเมือง (กรณีศึกษาในสหรัฐอเมริกา) เท่านั้นที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเช่นนี้

5. ผู้ประท้วง (Protesters)

การประท้วงนี้ได้แก่การเข้าร่วมเดินขบวนตามท้องถนน รวมทั้งการ ก่อการจลาจล ถ้าจำเป็นเพื่อให้ เจ้าหน้าที่แก้ไขสิ่งที่ผิดพลาด ต่อต้านการกระทำของรัฐบาลที่ผิดศีลธรรม เข้าร่วมชุมนุมประท้วงด้วยกันกับกลุ่มอื่นๆ หรือเข้าร่วมการเดินประท้วง ร่วมไปกับกลุ่มที่ประท้วง ปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามกฎหมายที่ตนเห็นว่าไม่ยุติธรรม สัตว์สวนของผู้ที่เป็นนักประท้วงที่เป็นชาวผิวขาวมีประมาณ ร้อยละ 1-5 และ ชาวผิวดำ ร้อยละ 5-19 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิเสธกฎหมายที่ไม่ยุติธรรมนั้นมืออยู่ระหว่าง ร้อยละ 14-23 และเป็นที่ยอมรับว่า ทั้งชาวผิวดำและผิวขาว รู้สึกับผิดชอบน้อยต่อการเข้าร่วมประท้วง (กรณีศึกษาของสหรัฐอเมริกา)

6. ผู้สื่อข่าวสาร (Communicators)

ผู้สื่อข่าวสารดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้เป็นผู้ให้ข้อมูลเรื่องการเมือง ส่งข่าวสารว่าประชาชนกลุ่มไหน หรือ ใครให้การสนับสนุน หรือ ต่อต้านต่อนักการเมืองเมื่อมีการเมืองผู้หนึ่งดำเนินการเรื่องใดๆในทางที่ดี หรือ ไม่ดี เข้าร่วมในการถกแถลงทางการเมือง ให้ข่าวสารคนอื่นในชุมชนเรื่องเกี่ยวกับการเมือง นำความคิดเห็นของบุคคลไปให้เจ้าหน้าที่ทางการเมืองทราบ เขียนจดหมายไปบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ผู้สื่อข่าวสารมักจะวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลแต่ไม่ใช้วิธีการประท้วงเพื่อแสดงความคิดเห็นของตน มีเพียงร้อยละ 10-20 ของพลเมือง (กรณีศึกษาในสหรัฐอเมริกา) เท่านั้นที่เป็นผู้ให้ข่าวสาร

สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนไทยนั้น การมีส่วนร่วม ด้วยการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และการประท้วงนั้นเป็นสิ่งที่ปรากฏเห็นได้ชัดที่สุด กลุ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เหลืออีก 4 กลุ่มซึ่งได้แก่การทำหน้าที่ในการชักชวนให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง ลงคะแนนให้ผู้สมัครที่ตนสนับสนุนอยู่เหมือนกับกลุ่มทำงานให้พรรคการเมือง และ ผู้สมัคร เป็นผู้มีการดำเนินการในเรื่องการเรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหากับชุมชนเพื่อ

รักษารฐานคะแนนเสียงของตน เป็นตัวแทนของชาวบ้านในการติดต่อกับราชการและนักการเมืองเพื่อนำเอาการพัฒนาหรือการแก้ไขปัญหาเข้ามาในพื้นที่ของตน และเป็นผู้ที่ประชาชนรับฟังข่าวสารข้อมูลทางการเมืองไม่มากนักน้อย

จากเหตุผลดังกล่าวการศึกษา การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนไทยในครั้งนี้ จึงได้จำกัดขอบเขตอยู่ที่การศึกษา แบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการประท้วงในระดับต่างๆ ว่ามีปัจจัยอะไรที่เป็นเครื่องผลักดันหรือเหนี่ยวนำการตัดสินใจของประชาชนในเรื่องดังกล่าวนี้ ทั้งนี้เพื่อให้การศึกษานั้น สอดคล้องกับสภาพทางสังคม และการเมืองของประเทศไทย และได้ผลการศึกษาที่มีความแจ่มชัดยิ่งขึ้น

จากแนวความคิดในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงจะทำการวิจัยเฉพาะเจาะจงลงไปในเรื่องของการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการประท้วง

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มุ่ง ศึกษาแบบแผนการตัดสินใจไป หรือไม่ไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการใช้ความรุนแรง โดยการประท้วงว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งเสริมหรือเหนี่ยวนำให้เกิดการตัดสินใจเช่นนั้น โดยจำกัดขอบเขตการศึกษาอยู่ที่การรักษาองค์กรประท้วงให้มีความต่อเนื่องยาวนาน

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการนำตัวแบบจากต่างประเทศมาทดสอบ กับกลุ่มตัวอย่างในประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งที่จะทำการสร้างตัวแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการประท้วงสำหรับประเทศไทยขึ้นมาใหม่ด้วย

ตัวแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สร้างขึ้นมานี้ประกอบด้วยตัวแปรที่ได้มาจากทฤษฎีและการทดสอบในต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสหรัฐอเมริกา ที่ได้สร้างเป็นความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรต่างๆ การวิจัยครั้งนี้นอกจากจะทำการทดสอบสมมติฐานในการศึกษาแล้ว จะพัฒนาต่อไปถึง การให้ได้มาซึ่งตัวแปรที่สามารถอธิบายพฤติกรรมประท้วงของสังคมไทยในบางบริบท และ ให้ได้ตัวแปรที่มีนัยสำคัญเพียงพอ

ที่จะอธิบายการประทุงของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ควบคู่กับ การตัดทอนตัวแปรให้เหลือ เพียงบางตัวแปรที่มีน้ำหนักสูงในการอธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ทั้งนี้เพื่อให้เป็นการ วิจัยนำร่อง สำหรับการศึกษาคำการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการประทุงนี้ในรูปแบบต่างๆ ต่อไป ทั้งทำให้สามารถศึกษาคำการประทุงลึกลงไปในองค์ประกอบย่อยได้ด้วย

1.3 สมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐานในการศึกษาเรื่องนี้ คือ ปัจจัยสำคัญ 5 ประการ อันได้แก่

- (1) อัตราความสำเร็จที่มีมาก่อน
- (2) ระดับความเหนื่อยล้า
- (3) กลุ่มเลือกให้ผลประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพต่อสมาชิกหรือไม่
- (4) ความสามารถในการระแวงระวังฝ่ายต่อต้านการประทุง
- (5) ความเห็นพ้องต้องกันของวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมาย

จะมีผลต่อการประทุงในด้าน

- (1) จำนวนสมาชิกที่สามารถระดมได้ และ
- (2) ความสามารถที่จะคงจำนวนสมาชิกที่ร่วมประทุงไว้เป็นระยะเวลา

นาน

ส่วนสมมติฐานในการทดสอบ (testing hypotheses) ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อตัวแปร ตาม ระดับของการระดมและความสามารถในการรักษาไว้ซึ่งสมาชิก มีดังต่อไปนี้

1. ตัวแปร อัตราความสำเร็จที่มีมาก่อน มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรตาม และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน การจัดองค์การและการระดมก่อนหน้านี้ ความสามารถในการ ระแวงระวัง และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน การจัดองค์การและการระดมก่อนหน้านี้ ความเห็น

พ้องในเรื่องวิธีการ และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ขอบเขตขอบเขตความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น
 ความเห็นพ้องในเรื่องวิธีการ

2. ตัวแปร การจัดการองค์การและการระดมก่อนหน้า มีอิทธิพลทางอ้อม
 ผ่าน อัตราความสำเร็จที่มีมาก่อน และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ความเห็นพ้องในเรื่องวิธีการ
 และ มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านความสามารถในการระแວดระวัง

3. ตัวแปร ระดับความเหนื่อยล้า มีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ประสิทธิภาพ
 ของการระดม

4. ตัวแปร ประสิทธิภาพของการระดม มีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ระดับ
 ความเหนื่อยล้า

5. ตัวแปร ความเห็นพ้องในเรื่องวิธีการ มีอิทธิพลทางตรงต่อ ตัวแปรตาม
 และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ความสามารถในการระแວดระวัง และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน
 ประสิทธิภาพของการระดม

6. ตัวแปร ประสิทธิภาพของแรงจูงใจที่เลือกสรรโดยเฉพาะนั้น มีอิทธิพล
 ทางตรงต่อ ตัวแปรตาม และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ประสิทธิภาพของการระดม ระดับ
 ความเหนื่อยล้า

7. ตัวแปร ความสามารถในการระแວดระวัง มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปร
 ตาม และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ประสิทธิภาพของการระดม ระดับความเหนื่อยล้า

8. ตัวแปร ความรู้ในเรื่องเทคนิคการประทุ้ง มีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน
 ความสามารถในการระแວดระวัง และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ความสามารถในการ
 ระแວดระวัง ประสิทธิภาพของการระดม ระดับความเหนื่อยล้า

9. ตัวแปร ความสามารถในการคาดคะเน การตอบสนองของฝ่ายต่อต้าน
 การประทุ้ง มีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ประสิทธิภาพของการระดม ระดับความเหนื่อยล้า

10. ตัวแปร ทรัพยากรที่ฝ่ายประทุ้งมีอยู่ในปัจจุบัน มีอิทธิพลทางอ้อม
 ผ่าน ระดับความเหนื่อยล้า และมีอิทธิพลทางผ่าน ความสามารถในการเสนอแรงจูงใจที่
 เลือกสรรโดยเฉพาะนั้น ประสิทธิภาพของแรงจูงใจที่เลือกสรรโดยเฉพาะนั้น

11. ตัวแปร ปัจจัยด้านอุดมการณ์ มีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ความหลากหลาย
 ของกลุ่มสมาชิก ความสามารถในการเสนอแรงจูงใจที่เลือกสรรโดยเฉพาะนั้น ประ

สิทธิผลของแรงจูงใจที่เลือกสรรโดยเฉพาะนั้น และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ความหลากหลายของกลุ่มสมาชิก ความสามารถในการเสนอแรงจูงใจที่เลือกสรรโดยเฉพาะนั้น ประสิทธิผลของแรงจูงใจที่เลือกสรรโดยเฉพาะนั้น ประสิทธิภาพของการระดม ระดับความเหนียวแน่น ประสิทธิภาพของการระดม และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ความจำเป็นที่จะต้องมีความแรงจูงใจที่เลือกสรรโดยเฉพาะ ประสิทธิผลของแรงจูงใจที่เลือกสรรโดยเฉพาะนั้น

12. ตัวแปร ความหลากหลายของกลุ่มสมาชิก มีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ความเห็นพ้องในเรื่องวิธีการ และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ความสามารถในการเสนอแรงจูงใจที่เลือกสรรโดยเฉพาะนั้น และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ความเห็นพ้องในเรื่องวิธีการ ระดับความเหนียวแน่น

13. ตัวแปร ขอบเขตความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น มีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ความเห็นพ้องในเรื่องวิธีการ

14. ตัวแปร ความจำเป็นที่จะต้องมีความแรงจูงใจที่เลือกสรรโดยเฉพาะ มีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ประสิทธิผลของแรงจูงใจที่เลือกสรรโดยเฉพาะนั้น และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ประสิทธิผลของแรงจูงใจที่เลือกสรรโดยเฉพาะนั้น ประสิทธิภาพของการระดม ระดับความเหนียวแน่น

15. ตัวแปร ความสามารถในการเสนอแรงจูงใจที่เลือกสรรโดยเฉพาะนั้น มีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ประสิทธิผลของแรงจูงใจที่เลือกสรรโดยเฉพาะนั้น

16. ตัวแปร ต้นทุนของการมีส่วนร่วม มีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ระดับความเหนียวแน่น และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านความจำเป็นที่จะต้องมีความแรงจูงใจที่เลือกสรรโดยเฉพาะ ประสิทธิผลของแรงจูงใจที่เลือกสรรโดยเฉพาะนั้น

17. ตัวแปร ความรู้ว่าฝ่ายต่อต้านการประท้วงมีเป้าหมายและทรัพยากรขนาดไหน มีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ความสามารถในการคาดคะเนการตอบสนองของฝ่ายต่อต้านการประท้วง ประสิทธิภาพของการระดม ระดับความเหนียวแน่น

18. ตัวแปร พฤติกรรมของฝ่ายต่อต้านการประท้วงที่ผ่านมา มีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ขอบเขตความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น ความเห็นพ้องในเรื่องวิธีการ ความสามารถในการระดมระดม และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ความรู้ว่าฝ่ายต่อต้านการประท้วงมีเป้าหมายและทรัพยากรขนาดไหน ความสามารถในการคาดคะเนการตอบโต้ของฝ่ายต่อต้านการ

ประท้วง ประสิทธิภาพของการระดม ระดับความเหนื่อยล้า และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านความสามารถในการคาดคะเนการตอบโต้ของฝ่ายต่อต้านการประท้วง ประสิทธิภาพของการระดม ระดับของความเหนื่อยล้า

19. ตัวแปร อัตราความต้องการความสำเร็จ มีอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ความจำเป็นที่จะต้องมีแรงจูงใจที่เลือกสรรโดยเฉพาะ ประสิทธิภาพของแรงจูงใจที่เลือกสรรโดยเฉพาะนั้น

1.4 ขอบเขตในการวิจัย

ห้วงระยะเวลาการวิจัยทางเอกสารอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2519 ถึง 2539 ส่วนการวิจัยภาคสนามอยู่ระหว่าง ปี พ.ศ.2539

1.5 ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ให้น้ำหนักต่อ การวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้นจึงไม่สามารถแสดงผลการวิจัยในทางลึกได้มากนัก และการวิจัยครั้งนี้จำกัดอยู่ที่กลุ่มตัวอย่างที่เคยออกไปประท้วงหรืออยู่ในกลุ่มของผู้ที่เคยออกไปประท้วงเท่านั้น จึงไม่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรทั้งประเทศได้

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถทำให้เข้าใจถึง อิทธิพลของตัวแปรต่างๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของคนไทย ด้วยการทำความเข้าใจความรุนแรงโดยการประท้วง
2. ทำให้สามารถทราบแบบแผนความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่ทำการศึกษา
3. เป็นตัวแบบ ที่สร้างขึ้น เพื่อทำความเข้าใจ พฤติกรรมทางการเมืองของคนไทย ในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับมหภาค
4. เป็นการทดสอบทฤษฎี ตัวแบบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

5. เพื่อให้สามารถเป็นเครื่องมือในการศึกษากระบวนการทางการเมืองด้วยการ
 ประท้วงลี้กลงไปในองค์ประกอบต่างๆที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่ปัจจุบันคู่มือการปฏิบัติงานของ
 กระทรวงมหาดไทยจะเก็บรวบรวมข้อมูลการประท้วงจำแนกเป็น จำนวนครั้ง ร้อยละ ราย
 เดือน ภาค และ จำแนกปัญหาเป็นเรื่อง ที่ดินทำกิน ผลผลิตทางการเกษตร กลุ่มผล
 ประโยชน์ ราษฎรขัดแย้ง/สนับสนุน จนท.รัฐ คัดค้าน/สนับสนุนโครงการสาธารณูปโภค
 สาธารณูปการ พืพาทแรงงาน สิ่งแวดล้อม อื่นๆ³ เท่านั้น

1.7 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ในลักษณะของการสำรวจ
 ภาคตัดขวาง (cross-sectional design) สำหรับการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีส่วนร่วม
 ทางการเมืองด้วยการประท้วงนั้นจะทำการสุ่มตัวอย่างด้วยการนำรายชื่อพื้นที่ซึ่งมีการ
 ประท้วงซึ่งจะมีการบันทึกไว้ในระดับอำเภอมาทำการสุ่ม และเก็บตัวอย่างจากหมู่บ้านที่มี
 การประท้วงนั้นโดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง

1.8 กรอบความคิดที่ใช้ในการวิจัย

กรอบความคิดที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมือง
 เมือง และทฤษฎีความขัดแย้ง

ทฤษฎีนี้ เป็นการนำกรอบความคิด ด้านความขัดแย้งมาวิเคราะห์ ปัจจัยที่มีอิทธิ
 พลต่อการตัดสินใจในการเข้าร่วมในการประท้วง หรือ การใช้ความรุนแรงอย่างอื่น อย่งไร
 ก็ตามในตัวแบบของความขัดแย้งนั้น มีตัวแปรที่เกี่ยวข้องอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นการ
 ศึกษาการตัดสินใจเข้าร่วมประท้วงหรือใช้ความรุนแรงในการวิจัยนี้จึงเป็นเพียง
 ตัวแบบย่อย (sub model) ในองค์ความรู้เรื่องความขัดแย้งทั้งหมด ทั้งนี้ได้นำตัวแบบย่อย
 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม ระดับของการระดมและ

---

³คู่มือการปฏิบัติงาน กระทรวงมหาดไทย กับ การแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของ
 ราษฎร (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2537) , หน้า 19-37.

ความสามารถในการรักษาไว้ซึ่งสมาชิก ของ เฮอริเบิร์ต บลาลอค จูเนียร์ ซึ่งได้สังเคราะห์ แนวความคิดเรื่องความขัดแย้งนี้จากการวิจัยเชิงประจักษ์ อย่างไรก็ตามในตัวแบบนี้ แม้ว่า จะทำการทดสอบสมมติฐานที่ตัวแปรตาม ระดับของการระดมและความสามารถในการ รักษาไว้ซึ่งสมาชิกก็ตาม ก็ยังแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ต่อเนื่องไป จนถึงหลังการประท้วงแล้ว โดยจะแสดงไว้ในบทต่อไป

1.9 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้วางแผนการนำเสนอ ผลการศึกษาออกเป็นบทต่างๆ ดังนี้

บทที่ 1 จัดวางกรอบการศึกษา ตั้งแต่ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เริ่มต้นปูพื้นจากทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั่วไปก่อน ทั้งในแง่ของ รูปแบบ และ ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง จากนั้น อธิบายถึงเรื่องความขัดแย้งด้วยการประท้วงทาง การเมือง

ในเรื่องทฤษฎี การเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งเป็นเรื่องหลักในการศึกษาคั้ง นี้ ได้ทำการปูพื้นแนวคิดแบบดั้งเดิมของแนวคิดความขัดแย้ง ได้แก่แนวคิดของ มาร์กซ์ แนวคิดเรื่อง การแลกเปลี่ยนทางสัญลักษณ์ และ แนวคิดเชิงเหตุผล ซึ่งเป็นแนวคิดแบบ ดั้งเดิม

จากทฤษฎีข้างต้น ได้มีแนวความคิดที่ลงไปในรายละเอียดมากขึ้นถึงเรื่อง พฤติกรรมรวมหมู่ ซึ่งเป็นเรื่องในระดับบุคคล ระดับโครงสร้าง และ การรวมหมู่เพื่อผล ประโยชน์ทางการเมือง ซึ่งมีจุดอ่อนอยู่ในทุกแนวทาง

ในแนวคิดยุคหลังสุด เป็นแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมือง สอง แนวทางคือ แนวทางของยุโรป ที่ให้น้ำหนักกับเรื่องของ เอกลักษณ์ และ อุดมการณ์ ส่วน อีกแนวทางหนึ่ง เป็นเรื่องของ การระดมทรัพยากร ซึ่งเป็นแนวคิดหลักในการศึกษาคั้งนี้ ด้วย ทั้งสองแนวคิดนี้ถือได้ว่าเป็นแนวทางการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

อธิบายถึงประชากรวิจัยได้แก่ประชาชนที่เข้าประท้วงว่าครอบคลุมจังหวัดและอำเภอใดบ้าง แม้ว่าจะไม่สามารถกำหนดกรอบประชากรวิจัยได้แน่นอนเนื่องจากการประท้วงจะเกิดขึ้นได้ทั่วไป ก็ตาม อย่างไรก็ตามได้ทำการคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จากวิธีการต่างๆที่แตกต่างกันและเลือกที่จะใช้กลุ่มตัวอย่างมากที่สุดเท่าที่จะประหยัดค่าใช้จ่ายได้ โดยกำหนดความคลาดเคลื่อนไว้ที่ ระดับ .05

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้ทำการทดสอบหาความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามเมื่อเกิดความคลาดเคลื่อนแบบไม่สุ่ม ส่วนความตรงต่อสาระในการวิจัยนั้นเนื่องจากได้แบ่งหัวข้อแบบสอบถามออกในทุกประเด็นแล้วจึงน่าจะมีความครอบคลุมในบทนี้ได้อธิบายการสร้างเชื่อมั่นและความตรงต่อเนื้อหาของการวิจัยไว้พอสมควร นอกจากนี้ยังเพิ่มเติมความรู้เรื่องเทคนิคของการวิจัยด้วยการวิเคราะห์อิทธิพล หรือ การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ไว้พอสังเขป

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ได้แบ่งเนื้อหาต่างๆเป็นส่วนย่อย โดยมีหัวข้อสำคัญคือ วัตถุประสงค์การวิจัย ปัญหาการวิจัย และ สถิติที่ใช้ในการตอบปัญหาการวิจัย เพื่อนำแนวทางนี้ไปใช้ในบทที่ 5 ให้มีความสัมพันธ์กันต่อไป

บทที่ 4 การพัฒนาตัวแปร

เป็นการนำตัวแปร ทั้ง 27 ตัวแปรที่ได้มาจากต่างประเทศมาพัฒนาให้อยู่ในบริบทของไทย โดยรักษาแนวความคิดหลักดั้งเดิมไว้ ซึ่งสามารถตรวจสอบได้จาก ทฤษฎีต่างๆที่ได้อ้างอิงไว้ในบทที่ 2 ในเรื่องการระดมทรัพยากร เพื่อให้เห็นว่าสามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล หรือ แบบสอบถามได้อย่างไร จะมีการวัดในรูปแบบใดบ้าง มีองค์ประกอบในแต่ละตัวแปรเรื่องอะไรบ้าง เป็นต้น

บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตาม วัตถุประสงค์การวิจัย ปัญหาการวิจัย และ การใช้สถิติเพื่อตอบปัญหาการวิจัย เป็นลำดับ ทั้งในการทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ การพัฒนาต่อไปในตัวแปรทุกตัวที่เกี่ยวข้อง การตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญออก และ การตัดตัวแปรที่มีอิทธิพลต่ำออกไปด้วย เพื่อให้การอธิบายสังคมไทยง่ายขึ้น

บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

นำผลการศึกษาในบทที่ 5 มาทำการอภิปราย ทั้งในด้านการมองแต่ละตัวแปรว่าได้รับอิทธิพลจากตัวแปรใดบ้าง สมมติฐานที่ตั้งไว้ได้รับการทดสอบอย่างไร จะสร้างตัวแบบลดรูปที่ใช้อธิบายการประทุงของไทยได้อย่างไร จะลดตัวแปรที่มีอิทธิพลน้อยลงได้อย่างไร ถ้ามองอิทธิพลของแต่ละตัวแปรที่มีต่อตัวแปรอื่นจะเป็นอย่างไร ตัวแปรใดที่มีน้ำหนักในการอธิบายที่เด่นชัดกว่าตัวแปรอื่นๆ

ในท้ายที่สุดเป็นการเสนอแนะ เพื่อทำการศึกษาต่อไป อย่างน้อยที่สุด ก็ควรทำการวิจัยเรื่องนี้โดยใช้ตัวแปรที่ได้ปรับปรุงแล้วนี้ซ้ำอีก เพื่อสร้างความแข็งแกร่งทางทฤษฎีให้มากขึ้น หรือ อาจนำองค์ประกอบของตัวแบบไปใช้ในการอธิบาย การประทุงในสังคมไทยที่นับวันจะมากขึ้นทุกที ก็สามารถกระทำได้